

Provincie als voorbeeld

Uitvoeringsplan 2024

Inhoud

Inleiding	3
Samenvatting	4
Hoofdstuk 1 Organisatie	5
Uitvoeringsstrategie.....	5
Afbakening.....	5
Hoofdstuk 2 Duurzaamheidsthema's, doelen en prioriteiten	6
Concernopgave circulaire samenleving	6
Programma energietransitie	7
Concernopgave klimaatmitigatie	8
Voedselagenda.....	9
Daadwerkelijk doen.....	10
Hoofdstuk 3 Daadwerkelijk doen	11
Terugblik 2023.....	11
Doelen provincie als voorbeeld	11
Belangrijkste projecten.....	11
Hoofdstuk 4 Provincie als voorbeeld	15
Hoofdstuk 5 Risico's	17
Hoofdstuk 6 Financiën	18
Bijlage 1 CO₂-uitstoot en bijbehorende maatregel	19
Scope 1 Directe emissies	19
Scope 2 Indirecte emissies.....	19
Scope 3 Upstream	19
Scope 3 downstream	20

Inleiding

Utrecht is zo'n prachtige provincie! Dat willen we graag zo houden. Maar de aarde warmt op, en dat is gevaarlijk voor de mens en de natuur. Daarom moeten we actie ondernemen om onze provincie leefbaar te houden. Dat betekent dat we geen broeikasgassen meer willen uitstoten, minder spullen moeten gebruiken en alleen nog schone energie opwekken. Deze veranderingen raken de manier van leven van alle inwoners en bedrijven. Ze zijn nodig om ook in de toekomst het groene, gezonde en veilige middelpunt van Nederland te blijven.

De provincie vraagt veel van haar inwoners, gemeenten en bedrijven. Dit kan niet zonder zelf het goede voorbeeld te geven. In het college-akkoord is dit ook uitdrukkelijk opgenomen: 'In de provincie Utrecht gaan we een stapje verder en geven we zelf het goede voorbeeld'. Maar wat moeten we daarvoor doen? Afsproken is dat we in 2027 gezond, plantaardig en lokaal eten, 2030 circulair inkopen en een CO₂ neutrale organisatie hebben, in 2035 energieneutraal vastgoed en in 2040 een energieneutrale organisatie hebben. De beleidsafdelingen en programma's van de provincie verwachten veel van de eigen organisatie. Al deze programma's doen op verschillende momenten een beroep op de organisatie en monitoren allemaal op hun eigen manier en moment. Het bereiken van alle gestelde doelen is een uitdaging en vraagt veel van de organisatie, zowel op het niveau van de uitvoering als van het management.

In 2023 is een eerste stap gemaakt met het Uitvoeringsplan CO₂-routekaart. Dat plan ging alleen in op het onderwerp klimaatmitigatie. Het uitvoeringsplan wat nu voorligt is hier een vervolg en verbreding op. Er zijn meer onderwerpen meegenomen, te weten circulaire samenleving, energietransitie en de voedselagenda. Door het samenbrengen van de verschillende thema's in één uitvoeringsplan ontstaat er overzicht. Zo ontstaat er uiteindelijk een uniforme manier van prioriteren, plannen, monitoren en bijsturen voor de interne organisatie. In het volgende uitvoeringsplan proberen we ook de thema's biodiversiteit, klimaatadaptatie en inclusieve samenleving mee te nemen. Dit betekent overigens niet dat er op die laatste thema's niets gebeurt, het zijn alleen nu nog separate sporen.

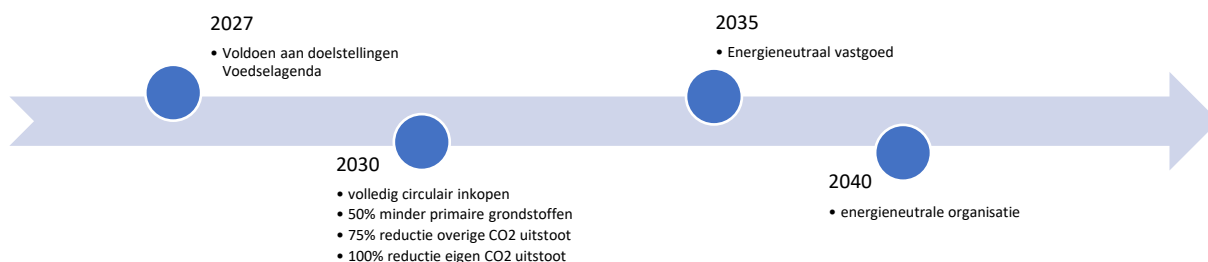
Uit de recent gemaakte CO₂-voetafdruk blijkt dat we op de goede weg zijn. In totaal is er in 2023 68% minder CO₂ uitstoot veroorzaakt door de eigen organisatie dan in 2019. Dit komt vooral door de elektriciteit groen in te kopen, de panden 'van het gas af te halen' en het feit dat de organisatie hybride is gaan werken. Daarmee zijn we er zeker nog niet. De echt lastige stappen, die alle medewerkers in meer of mindere mate gaan raken, liggen voor ons, zoals het verder verduurzamen van de panden, het woon-werkverkeer en inkoop.

Jasper Hoogeland (interim-directeur domein BIO): 'BIO ondersteunt de hele organisatie en het verduurzamen van dit domein heeft dan ook effect op de hele organisatie. Op deze manier hebben we een grote impact en zijn we een geloofwaardig en krachtige partner naar buiten toe. We leren door te doen.'

Samenvatting

De opgaven Circulaire Samenleving, Energie, Klimaatmitigatie en de Voedselagenda hebben doelen gesteld voor de provincie als voorbeeld. Onderstaande figuur zijn deze doelen in een tijdlijn gezet.

De doelen zijn in hoofdstuk 2 aan de hand van harde data vertaald naar een 6-tal prioriteiten. In hoofdstuk 3 wordt vervolgens uitgewerkt welke acties we in 2024 uitvoeren. Een overzicht hiervan is opgenomen in de tabel hieronder.

Prioritaire onderwerpen	Acties 2024	Verantwoordelijk team
Overall Doel	De doelen van verschillende duurzaamheidsthema's voor de eigen organisatie worden verbeterd, geconcretiseerd en aan elkaar verbonden.	Programma's/ beleidsteams
Inkopen en aanbesteden	<ul style="list-style-type: none"> - MVOI beleid uitvoeren - MVOI Intranetgroep voor medewerkers verder uitwerken - Handreikingen opstellen voor verschillende MVOI-thema's - Criteria-tool ontwikkelen waarin verschillende MVOI-thema's worden opgenomen - MVOI-dashboard door ontwikkelen 	Inkoop
Panden	<ul style="list-style-type: none"> - Huis voor de provincie: <ul style="list-style-type: none"> o Rapportage met verschillende scenario's en een van deze scenario's in een voorlopig ontwerp uitwerken o Verbouwing van verschillende verdiepingen. o Besluit over perceelontwikkeling - Programmaplan verduurzamen overige panden in eigendom 	FAC
Catering	<ul style="list-style-type: none"> - Aanbesteding warme dranken - Voorbereiden aanbesteding catering 	FAC
Afval verminderen en scheiden	<ul style="list-style-type: none"> - Beter inrichten van de afvalinzamelingspunten - Goede signing en leaflets met uitleg - Bewustwordingsactiviteiten - Monitoren een half jaar per afdeling 	FAC
Woon-werk-verkeer	Plan van aanpak opstellen om de CO2 vanwege het woon-werkverkeer en dienstreizen te reduceren	HRO
Energieneutraal thuis werken	Onderhandelingen over de CAO afwachten voordat hierin stappen worden ondernomen.	HRO
Small wins	<ul style="list-style-type: none"> - Samenwerking Hub Oost verder uitwerken - Aanbesteding computeropslag - Standaard voor projecten - Werktelefoons vier jaar ipv drie jaar - En wat nog meer langskomt 	De hele organisatie
Gedrag	We stimuleren duurzaam gedrag bij alle medewerkers, onder andere door goede voorbeelden te delen.	De hele organisatie

Hoofdstuk 1 Organisatie

Het [coalitieakkoord 2023-2027](#): 'Deze bovengenoemde opgaven (*verandering van klimaat tegengaan*) zijn transities: ze vragen om een structurele verandering en zijn lastig voorspelbaar. Om ze écht aan te pakken zijn nieuwe werkwijzen en structuren nodig, en meer 'leren door te doen'. Dit is spannend, want zo werken we niet vaak. We zullen gaandeweg zien tegen welke problemen we aanlopen en waar oplossingen ontstaan. Het is niet allemaal van tevoren in een aanpak te vatten.' Dat betekent dat er een goede organisatie aan deze ontwikkeling ten grondslag moet liggen en dat er vaste momenten zijn om bij te sturen. Hiervoor hebben we een uitvoeringsstrategie uitgewerkt.

Uitvoeringsstrategie

Om de uitvoering flexibel en veerkrachtig te houden maken we gebruik van de beleidsacht. Deze vormt de basis voor het verduurzamen van domein BIO. De strategische beleidskader zijn de Beleidsvisie circulaire Samenleving, de Utrechtse Klimaataanpak (nog vast te stellen), het Programmaplan energietransitie 2020-2025 en de Landbouwvisie. De operationele beleidskaders zijn de CO₂ routekaart, de Middenlange Termijn Strategie Circulaire Samenleving (op dit moment in de maak) de Samenwerkingsagenda landbouw en de Voedselagenda Provincie Utrecht 2021-2023.¹

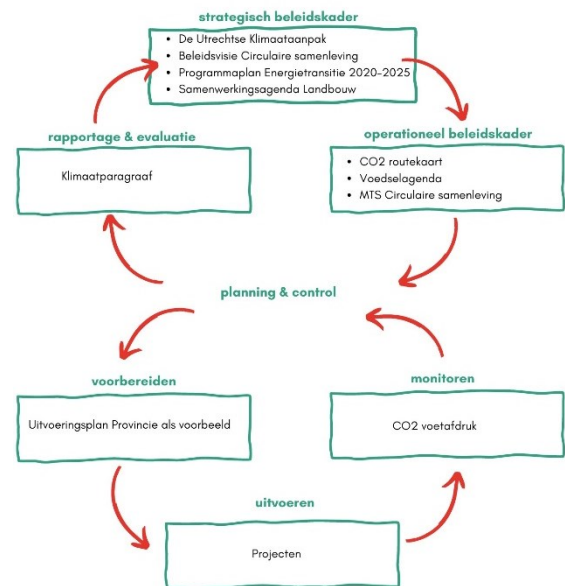
Dit uitvoeringsplan betreft het onderste deel van de beleidsacht. Op basis van de data van 2023 (monitoren), waaronder de CO₂-voetafdruk, is dit uitvoeringsplan geschreven (voorbereiden). De projecten zoals benoemd in dit plan worden vervolgens uitgevoerd.

In 2023 is een eerste versie van de klimaatparagraaf opgenomen in de programmabegroting 2024. Het onderwerp Provincie als Voorbeeld en de daarbij behorende voetafdruk is nu een vast onderdeel van de klimaatparagraaf. Daarnaast wordt er jaarlijks - in lijn met de landelijke rapportages van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) - gerapporteerd op de monitoring van klimaat en energie. In deze rapportage wordt ook de monitoring van de eigen organisatie onder Provincie als Voorbeeld meegenomen.

Uit dit uitvoeringsplan blijkt dat de verschillende ambities en doelstellingen voor de Provincie als Voorbeeld onderling niet zijn afgestemd. Een belangrijke stap dit jaar is dat de strategische doelen (het bovenste deel van de beleidsacht) op elkaar worden afgestemd. Zo zetten we stappen in de continue verbetering van het beleid en vervolgens weer in de uitvoering.

Afbakening

Het uitvoeringsplan gaat over duurzaamheidsambities die de provincie aan de eigen organisatie heeft gesteld voor de thema's circulaire samenleving, energietransitie, klimaatmitigatie en de voedselagenda. De scope betreft dus alleen de eigen organisatie en niet de overige doelstellingen die het hele grondgebied van de provincie Utrecht raken. De focus ligt op domein BIO, omdat zij de gehele organisatie ondersteunen en dus invloed hebben op hoe (duurzaam) de organisatie zelf functioneert. Het verduurzamen van mobiliteit wordt al opgepakt door Domein Mobiliteit via het verduurzamen van de Provinciale infrastructuur en coördinatie op dossiers en met gemeenten via het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP).

¹ Zie hoofdstuk 2 voor een toelichting

Hoofdstuk 2 Duurzaamheidsthema's, doelen en prioriteiten

De provincie Utrecht werkt aan verschillende duurzaamheidsthema's. In dit hoofdstuk is, per thema een korte samenvatting opgenomen van de thema's: circulaire samenleving, klimaatmitigatie, energietransitie, en voedselagenda. Vervolgens is aan de hand van data gekeken wat per duurzaamheidsthema de prioriteiten moeten zijn voor de eigen organisatie. Deze prioriteiten zijn in de laatste paragraaf naast elkaar gelegd.

Concernopgave circulaire samenleving

Grondstoffen en natuurlijke hulpbronnen zijn eindig en we moeten voorsorteren op tekorten. Bovendien leidt het delven van grondstoffen tot een enorme milieudruk (energieverbruik, waterverbruik, CO₂-uitstoot, verslechtering van de biodiversiteit). Om dit te veranderen moet niet alleen de economie, maar de hele samenleving veranderen. In een circulaire samenleving gaan we zuiniger om met natuurlijke hulpbronnen en grondstoffen, vooral met primaire abiotische grondstoffen (delfstoffen). Dat doen we door het terugdringen van overbodig materiaalgebruik en consumptie, door producten een langere levensduur te geven, hoogwaardig hergebruik van materialen en door alternatieven in de vorm van hernieuwbare (bio-based) grondstoffen.

Doelen

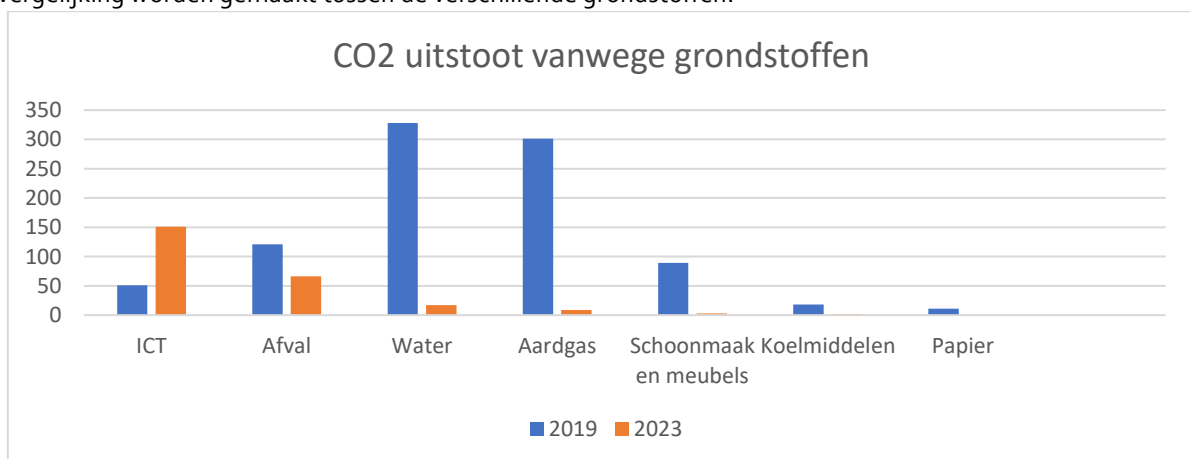
In de [Beleidsvisie circulaire samenleving 2050](#), door Provinciale Staten vastgesteld in april 2021, is opgenomen dat de Provincie Utrecht koploper wil zijn in circulair opdrachtgeverschap en uiterlijk 2030 volledig circulair wil inkopen. Daarnaast is het doel dat er in 2030 50% minder primaire abiotische grondstoffen worden gebruikt dan in 2019.

Vervolgens wordt in de [Uitvoeringsagenda Circulaire samenleving 2021-2023](#) de volgende focus aangelegd:

1. Circulair inkopen en opdrachtgeven;
2. Eigen gebouwen en faciliteiten circulair inrichten.

De data

Omdat de organisatie al werkt met de CO₂-voetafdruk, wordt ook op het thema circulaire samenleving gekeken naar de CO₂-equivalenten van een aantal grondstoffen. Op deze manier kan er ook een makkelijkere vergelijking worden gemaakt tussen de verschillende grondstoffen.

Grafiek 1: CO₂ uitstoot van de verschillende grondstoffen waarbij ICT, Afval en Water het meeste uitstoot

Prioriteiten

In lijn met het manifest MVOI is het streven het thema circulariteit mee te nemen in de aanbestedingen. Hiermee kan ook de uitstoot vanwege bijvoorbeeld ICT-middelen gereduceerd worden. De focus vanuit dit thema ligt verder op het verbeteren van de afvalinzameling en de wijze van het verduurzamen van het pand.

Programma energietransitie

De Omgevingsvisie van de provincie Utrecht stelt dat de provincie Utrecht zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 klimaatneutraal is. Daarnaast is aangegeven dat minimaal 55% van het elektriciteitsgebruik in de provincie Utrecht hernieuwbaar wordt opgewekt in 2030. In het coalitieakkoord Aan de slag voor Utrecht wordt ook het doel van een klimaatneutrale energievoorziening in 2040 genoemd.

Doelen

In het [Programmaplan energietransitie 2020-2025](#) zijn de volgende twee doelen opgenomen:

1. Al het provinciale vastgoed is in 2035 energieneutraal. In het rapport '[Van Utrecht naar Parijs](#)' is vervolgens omschreven wat hieronder wordt verstaan. Onder "energieneutraal" wordt verstaan dat het volledige vastgoedbezit van de provincie Utrecht op jaarbasis netto volledig van energie wordt voorzien door duurzame opwekking aan, in, op en nabij (< ca. 500 meter) de locaties.
2. De provinciale organisatie is in 2040 energieneutraal. Dit betekent dat we net zoveel energie opwekken dan dat we als organisatie verbruiken. Hier valt het verbruik vanwege de volgende activiteiten onder:
  - a. Thuiswerken van eigen medewerkers;
  - b. Het gebruik van de provinciale vervoersmiddelen;
  - c. De dienstreizen en het woon-werkverkeer van medewerkers en inhuur;
  - d. Het verbruik voor onze wegen (ABRI's, VRI's, Verlichting etc.) en trams.

Domein BIO is voor wat betreft dit doel verantwoordelijk voor de reductie van de CO₂-uitstoot gekoppeld aan de activiteiten onder a tot en met c. Het verminderen van de CO₂-uitstoot vanwege activiteit d valt onder domein mobiliteit. De eerstkomende jaren ligt de focus op het reduceren van het energieverbruik, nog niet op de opwek. Nadat de panden energieneutraal zijn gemaakt, kan gekeken hoeveel ruimte er nog is.

De data

Uit de CO₂-voetafdruk die begin 2024 is gemaakt, halen we de volgende data voor de energietransitie. Dit betreft de elektriciteit, stadswarmte, gasverbruik en brandstoffen vertaald naar kWh.

Activiteit obv 2023	Verbruik 2023 kWh*	Opwek 2023 kWh
Energieneutraal vastgoed		
Huis van de provincie	5.852.335	-
Tramremise (NTR)	3.065.670	288.743
Huis ter Heide	75.480	67.664
Paushuize	72.721	-
Steunpunt De Meern	38.062	25.170
Botenloods/ocrieteiland	7.858	40.480
Busstalling (wordt verhuurd)	<i>Onbekend</i>	<i>Onbekend</i>
Energieneutrale organisatie *		
Thuiswerken	1.108.226**	-
Woon-werkverkeer medewerkers	212.362	-
Dienstreizen	119.663***	-
Provinciale dienstauto's	38.922	-
Woon-werkverkeer inhuur	<i>Onbekend</i>	-

* Dit betreft elektriciteit, gas en het warmtenet, waarbij 1 kub gas gelijk staat aan een energie-inhoud van 10 kWh en 1 GJ aan 278 kWh.

** Er zijn in 2023, 90.103 thuiswerkdeclaraties ingediend. Volgens het NIBUD ben je per thuiswerkdag zo'n 2,3 kWh aan stroom kwijt en 1 kub gas.

*** Er is in 2023, 543.924 km aan dienstreizen gedeclareerd. Als je ervanuit gaat dat alle auto's zo meteen elektrisch zijn, komt dit met een gemiddeld verbruik van 22 kWh per 100 km neer op 119.663 kWh.

Prioriteiten

Op basis van deze cijfers ligt de focus vanuit dit thema op het verduurzamen van het Huis voor de Provincie, het energieneutraal thuiswerken en het woon-werkverkeer en energiebesparing in aanbestedingen.

Concernopgave klimaatmitigatie

In het Klimaatakkoord is afgesproken de uitstoot van broeikasgassen te verminderen met 49% ten opzichte van 1990 en toe te werken naar netto nul in 2050. In augustus 2021 is het rapport 'CO₂-voetafdruk bedrijfsvoering 2019' opgesteld. Hieruit blijkt dat de interne organisatie zo'n 5.724 ton CO₂ per jaar uitstoot. Vervolgens is op 26 oktober 2021 door Gedeputeerde Staten de CO₂-routekaart provincie Utrecht vastgesteld. Deze routekaart heeft als doel om te komen tot een gezamenlijke route gericht op de reductie van de uitstoot van CO₂ door de provincie Utrecht als organisatie. Hiermee wordt invulling gegeven aan de klimaatambities van de provincie Utrecht.

Doelen

De doelen voor wat betreft de CO₂ reductie van de eigen organisatie zijn opgenomen in de [CO₂-routekaart Provincie Utrecht \(2021-2030\)](#). De CO₂-uitstoot van de provincie zelf is volgens de prestatieladdermethodiek ingedeeld in drie scopes. Scope 1 betreft alle emissies die binnen de organisatie worden uitgestoten door installaties die in eigendom zijn van de organisatie. Scope 2 betreft indirecte emissies die samenhangen met de productie van ingekochte energie. In de CO₂-routekaart zijn de volgende doelen opgenomen voor scope 1 en 2:

2019	2023	2025	2027	2030
Nulmeting	25% reductie	50% reductie	75% reductie	100% reductie

De CO₂-uitstoot binnen deze scopes met 100% reduceren *binnen 7 jaar* betekent: geen koudemiddelen meer, de voertuigen van de provincie rijden niet meer op brandstof, er wordt geen gas meer gebruikt en de stadswarmte en elektriciteit die wordt ingekocht veroorzaakt geen emissie.

Scope 3 betreft alle overige indirecte emissies. In de CO₂-routekaart zijn de volgende doelen opgenomen voor deze scope:

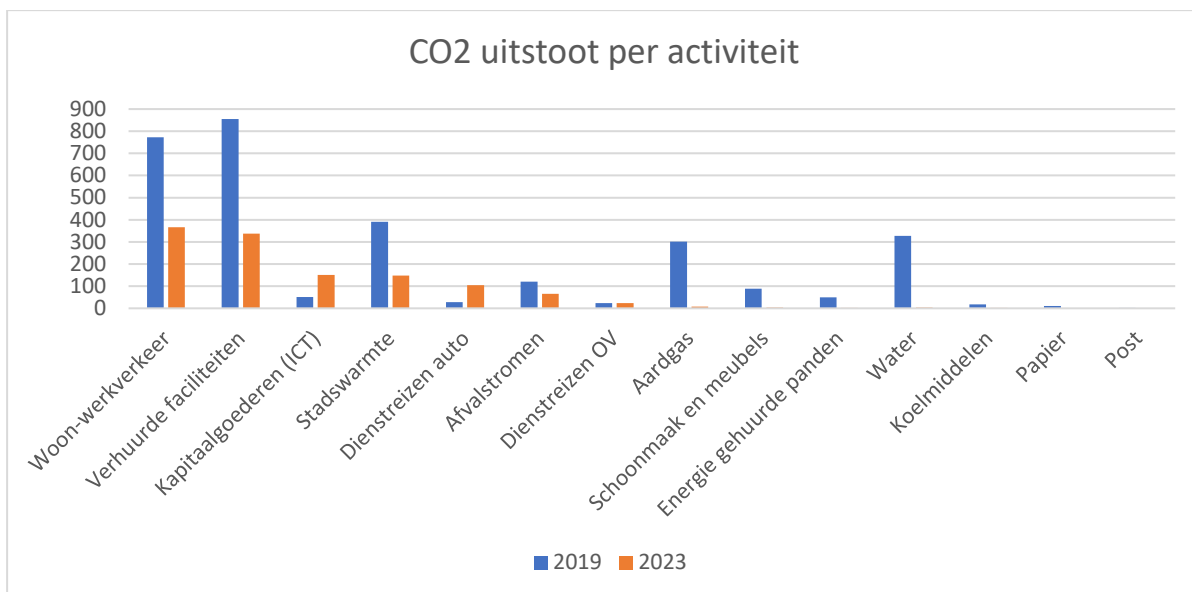
2019	2023	2025	2027	2030
Nulmeting	12,5% reductie	50% reductie	62,5% reductie	75% reductie

Het met 75% reduceren van de CO₂-uitstoot binnen deze scope binnen 7 jaar betekent driekwart minder: brandstof voor woon-werk verkeer, dienstreizen, afval, papier en CO₂-uitstoot vanwege inkoop, zoals ICT, kantoorartikelen en meubilair.

De data

Sinds 2023 wordt jaarlijks een voetafdruk gemaakt van de CO₂-uitstoot van de gehele organisatie. Een kanttekening is wel dat de voetafdruk over 2019 niet representatief is. In 2019 zijn vrij grove schattingen gemaakt en aannames gedaan en werkten we volledig op kantoor. Bovendien is de systematiek om de voetafdruk te berekenen de afgelopen jaren veranderd, waardoor het lastig is de huidige voetafdruk te vergelijken met die van 2019. Grafiek 1 laat zien dat in 2023 de meeste uitstoot veroorzaakt wordt door het woon-werkverkeer en de panden.

Grafiek 2: CO₂ uitstoot vanwege de verschillende activiteiten van de organisatie. In alle activiteiten is de CO₂ uitstoot afgenomen, behalve bij ICT en dienstreizen.

Prioriteiten

Een overzicht van alle relevante activiteiten, de bijbehorende CO₂-uitstoot en de te nemen maatregelen is opgenomen in de bijlage. Er wordt prioriteit gegeven aan de activiteiten die het meeste CO₂ uitstoten en waar de grootste klimaatwinst kan worden gehaald. De focus vanuit dit thema ligt dan ook op het verduurzamen van het Huis voor de Provincie, het woon-werk verkeer van medewerkers en inhuur, dienstreizen en de resterende panden. Daarnaast wordt ingezet op het structureel mee nemen van CO₂ reductie in aanbestedingen.

Voedselagenda

Het team Voedselagenda van de provincie Utrecht zet zich in voor het verduurzamen van de voedselsector op regionaal niveau. Belangrijk daarin is het stimuleren van het werken in korte keten. Zo wordt er toekomstbestendig en gezond geproduceerd en houden we het platteland vitaal. Met de Voedselagenda zetten we dan ook in op het voedselvaardig maken van burgers. Dat betekent dat iedereen, jong en oud, de kennis heeft om gezondere en duurzamere voedselkeuzes kan maken. Dit jaar wordt met veel partijen, inclusief onze eigen catering, het Convenant Lokale & Duurzame Voedselketens ondertekend, waarin we de ambitie uitspreken meer uit de korte keten, gezonder en duurzamer te eten.

Doelen

Op 21 maart 2024 is het [Convenant Lokale & Duurzame Voedselketens](#) in de provincie Utrecht getekend. In het convenant staat de volgende doelstellingen opgenomen.

Doelstelling	Brons	Zilver	Goud
Lokaal*	5%	10%	25%
Biologisch*	10%	25%	50%
Verhouding dierlijk-plantaardig	50-50%	40-60	20-80%
Reductie voedselverspilling	Maximaal 15% voedselafval	Maximaal 10% voedselafval	Maximaal 5% voedselafval
Biodiversiteit	Minimaal 2 gerechten op de menukaart zijn 'biodiversiteits-vriendelijk'	Minimaal 25% van de producten op de menukaart zijn 'biodiversiteits-vriendelijk'	Minimaal 50% van de producten op de menukaart zijn 'biodiversiteits-vriendelijk'

* Het inkooppercentage van het criterium lokaal en biologisch moet minimaal over 3 productcategorieën verdeeld zijn.

** Bij het criterium biodiversiteit dient minimaal 75% uit gerechten te bestaan en maximaal 25% uit dranken.

Voor de eigen organisatie is gekozen voor de onderstaande doelstellingen.

Doelstelling	Start contract 2025	2027	2030
Lokaal	Brons (5%)	Zilver (10%)	Goud (25%)
Biologisch	Brons (10%)	Zilver (25%)	Goud (50%)
Verhouding dierlijk-plantaardig	Brons (50-50%)	Zilver (40-60%)	Goud (20-80%)
Reductie voedselverspilling	Zilver (max. 15%)	Goud (max. 10%)	Goud (max. 5%)
Biodiversiteit bevorderend	Brons (min. 2 gerechten)	Zilver (min 25% producten)	Goud (min. 50% producten)

De data

Afgelopen jaren is gemeten hoe onze eigen cateraar het doet. Het meten van welke producten uit de korte keten kwamen is lastig gebleken en de meting is elk jaar op een andere manier uitgevoerd. Eind 2023 zijn er aanvullende stappen gezet om meer lokaal in te kopen, deze resultaten zijn niet meegenomen in de laatste meting. Naar verwachting ligt het percentage producten vanuit de korte keten in de praktijk hoger dan dat de data nu suggereert. Verbeteren van het meten en monitoren heeft een belangrijke rol in het Convenant Lokale en Duurzame Voedseldeals.

Doel	2020	2023
Producten uit de korte keten	10%	3%
CO ₂ uitstoot gerechten	1,13 kg CO ₂ -eq uitstoot	0,64 kg CO ₂ -eq uitstoot
Plantaardige gerechten	<i>Onbekend</i>	18,75%
Vega aanbod	39%	75%
Voedselverspilling	104 gram p.p.	71 gram p.p.

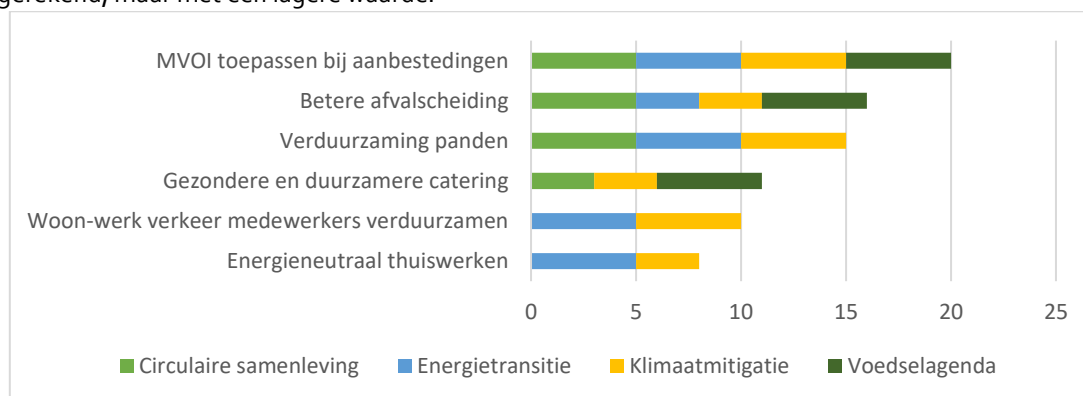
Prioriteiten

De focus vanuit dit thema ligt op catering en afval verminderen/scheiden. Daarnaast is het cruciaal het verduurzamen van de voedselketen structureel mee te nemen in de aanbestedingen, uiteraard voor zover van toepassing.

Daadwerkelijk doen

In de paragrafen hierboven heeft ieder duurzaamheidsthema prioriteiten en aandachtgebieden benoemd. Er blijkt veel overlap te zijn: Alle programma's willen sturen op MVOI en afvalvermindering. Drie programma's vinden de verduurzaming van de panden en catering belangrijk en twee programma's vinden het verduurzamen van woon-werkverkeer en thuiswerken belangrijk. Dit zijn dan ook de zes onderwerpen waar we op gaan sturen.

In de tabel zie je welke duurzaamheidsthema's, welke onderwerpen belangrijk vinden. Sommige onderwerpen dragen wel bij aan het doel van een duurzaamheidsthema, maar worden niet expliciet genoemd als prioriteit. Zo is afvalreductie prioriteit voor de voedselagenda en circulaire samenleving, maar draagt dit ook bij aan de vermindering van CO₂-uitstoot en vermindering van energieverbruik. Deze hebben we daarom wel meegerekend, maar met een lagere waarde.

Grafiek 3: Overzicht van de prioriteiten per duurzaamheidsthema, waarbij MVOI het hoogste scoort.

Hoofdstuk 3 Daadwerkelijk doen

In dit hoofdstuk wordt kort teruggeblikt op het afgelopen jaar en worden de plannen voor 2024 uit de doeken gedaan. Naast het opzetten van concrete projecten wordt ook ingegaan op hoe we de doelen van de verschillende thema's op elkaar kunnen afstemmen.

Terugblik 2023

In 2023 is het Uitvoeringsplan CO₂-routekaart 2023 uitgevoerd. De focus heeft vooral gelegen op het inrichten van de organisatie. Daarvoor is inzichtelijk gemaakt welke verantwoordelijkheden bij welk team horen, en wat er nog mist aan capaciteit om dit op te pakken. Vervolgens zijn projectleiders voor het verduurzamen van de panden en het woon-werkverkeer geworven en zijn concrete stappen gezet. In de onderstaande tabellen is een overzicht opgenomen,

Afgelopen jaar zijn er grote stappen gezet.

60 laadpalen geplaatst	MVOI beleid wordt steeds meer toegepast	Aanbesteding voor een technisch uitvoeringsplan voor het verduurzamen van het huis van de provincie is uitgezet
LED-verlichting in het Huis van de Provincie Utrecht	Reiskostenregeling werknemers geactualiseerd en verduurzaamd	

Ook is er flink wat laaghangend fruit geplukt.

Inspirerende sessie voor verschillende teams duurzaamheid, zoals secretariaat en communicatie	Er is minder voedsel verspild in het restaurant en in de banqueting	Nieuwe medewerkerstraject verduurzaamd	Duurzaamheid grote rol gekregen binnen de aanbesteding van het datanetwerk	Afvalscheiding op de steunpunten geïntroduceerd en traject gestart om afvalscheiding op het Huis van de Provincie te verbeteren.
Kerstmarkt nóg duurzamer	Wegwerp-koffiebekers zijn afgeschaft	Printpapier vervangen voor duurzamer alternatief	Papieren abonnementen opgezegd	
Vega-banquetingmap geïntroduceerd	Beleid relatie-geschenken verduurzaamd	Fairphone toegevoegd aan aanbod telefoons	Eerste stappen gemaakt met Hub Utrecht Oost	

Doelen provincie als voorbeeld

Ieder duurzaamheidsthema, zoals omschreven in hoofdstuk 1 heeft zijn eigen doelen en prioriteiten. Deze zijn ook vertaald naar verschillende meerjarendoelen en prestatie-indicatoren in de P&C-producten. Als advies in de Kadernota 2025, worden deze meerjarendoelen en prestatie-indicatoren geconcretiseerd en gebundeld onder programma 10. Overhead, in de eerstvolgende programmabegroting.

Uit dit uitvoeringsplan blijkt ook duidelijk dat de verschillende ambities en doelstellingen voor de Provincie als Voorbeeld onderling niet zijn afgestemd. Dit zorgt voor verwarring bij de interne organisatie. In 2024 wordt ook gekeken of de doelen meer aan elkaar verbonden kunnen worden, door bijvoorbeeld jaartallen op elkaar af te stemmen. Ook liggen er kansen om de doelen te verbeteren, door ze bijvoorbeeld beter uit te werken.

Belangrijkste projecten

In hoofdstuk 2 wordt aangegeven welke projecten met prioriteit (al) worden opgepakt. Hieronder is per project een toelichting gegeven.

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen

Op 13 oktober 2022 heeft de provincie Utrecht het [Manifest MVOI](#) (Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen) ondertekend. Met de ondertekening heeft de provincie Utrecht een duidelijk signaal afgegeven dat ze de gestelde maatschappelijke doelen onderschrijft en dat ze uitvoering wil geven aan zes specifieke maatschappelijke thema's: milieu & biodiversiteit, klimaat, circulair (inclusief biobased), ketenverantwoordelijkheid (Internationale Sociale Voorwaarden), diversiteit & inclusie en social return.

De ondertekening van het Manifest MVOI is niet vrijblijvend en stelt eisen aan de wijze waarop de provincie is georganiseerd en aan de wijze waarop ze werkt aan en verantwoording aflegt over haar maatschappelijke impact. De organisatie moet op alle niveaus betrokken zijn om serieuze effecten te kunnen realiseren.

In 2024 zal bij een aantal kansrijke aanbestedingen extra aandacht worden besteed aan het toepassen van MVOI thema's, dan wel naar een hoger ambitieniveau worden gebracht naast hetgeen reeds conform het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de provincie wordt toegepast. Ook is bewustwording van alle medewerkers die bezig zijn met aanbestedingen hierbij een belangrijk aandachtspunt. Er is in september 2023 een intranetpagina opgezet waar veel informatie over MVOI is te vinden. Deze pagina wordt dit jaar verder uitgewerkt. Voor de thema's Circulair, Klimaat, Diversiteit & Inclusie en SROI worden handreikingen opgesteld met tips, concrete handvatten en voorbeelddocumenten hoe deze thema's toe te passing in aanbestedingen. Er wordt met behulp van PowerBI een MVOI-dashboard ontwikkeld om de voortgang van de toepassing van MVOI thema's te kunnen monitoren. Daarnaast wordt er gewerkt aan een criteria-tool als zijnde een bibliotheek om handreikingen en voorbeelden te digitaliseren. Deze criteria-tool dient ten behoeve van alle onderwerpen die spelen binnen de organisatie, alsmede de MVOI-thema's.

Afval/grondstoffen

Binnen de panden van de provincie is nog veel potentie om de afvalscheiding te verbeteren. Hiervoor is samen met Renewi, die verantwoordelijk is voor de afvalinzameling in ons pand, een plan van aanpak opgesteld. Het scheiden van afval heeft namelijk niet alleen te maken met het plaatsen van de juiste inzamelmiddelen in het gebouw, het heeft ook te maken met kennis van de gebruikers en verandering van gedrag. Om medewerkers hiermee te helpen, wordt ingezet op de volgende zaken:

1. Faciliteren van optimale afvalscheiding. We beginnen met het beter en duidelijker inrichten van een afvalinzamelpunt op de begane grond, de eerste verdieping en de derde etage. De lessen die we hier leren, worden toegepast op de andere verdiepingen.
2. Communicatiepakket. Naast goede 'signing' bij de inzamelmiddelen worden medewerkers meegenomen in de veranderingen door goede aankondigingen en leaflets.
3. Organiseren van bewustwordingsactiviteiten, zoals een WasteLab en Afruimbegeleiding. Een WasteLab is een educatieve sessie waarbij de medewerkers worden betrokken bij het afvalscheidingsproces. De afruimbegeleiding is een bewustwordingsactie gericht op het ondersteunen van medewerkers bij het afval scheiden aan het afruimmeubel in het bedrijfsrestaurant.
4. Gedurende een half jaar meten we het afval continu, zodat er bijgestuurd kan worden.

Nadat een stabiel restafvalpercentage van rond de 15% is bereikt, bestaat de mogelijkheid tot verdere stappen richting een 'Zero Waste Office'. Op den duur kan er zelfs een ketencoalitie georganiseerd worden in samenwerking met team inkoop, de catering en de warme dranken.

Provinciaal vastgoed

De provincie Utrecht heeft zeven gebouwen in eigendom: het Huis voor de Provincie, De Meern, Huis ter Heide, de Botenloods, Paushuize, de tramremise en de busremise.

Huis voor de provincie

De afgelopen jaren is het Huis voor de Provincie op verschillende wijze verduurzaamd. In 2019 zijn diverse interne installaties geïsoleerd en zijn diverse onderdelen vervangen voor zuinigere nieuwe modellen. Ook is in 2021 gekeken naar de regelingen in de bestaande installatie, hierbij zijn diverse instellingen aangepast zodat

de bestaande installatie zuiniger is in verbruik. Als laatst is het afgelopen jaar alle verlichting vervangen voor de zuinigere variant in ledverlichting. Met al deze ingrepen heeft het Huis voor de Provincie nu een energielabel C.

Om te voldoen aan de door de provincie zelf gestelde doelstellingen is een integraal plan noodzakelijk om het Huis van de provincie te renoveren naar een energielabel A+++++. Voor het uitwerken van een integraal plan voor de verduurzaming is in december 2023 een Europese aanbesteding gestart om een ingenieursbureau te contracteren. De aanbesteding heeft geleid tot het contracteren van een partij die momenteel bezig is met het ontwerp.

Naar verwachting wordt in Q2 2024 een rapportage opgeleverd aan de directie en Gedeputeerde Staten waarin verschillende scenario's (ambitieniveaus) uitgewerkt zijn om het Huis voor de Provincie energieneutraal te maken. Per scenario wordt een inschatting gemaakt van de benodigde financiën. De verwachting is dat de reeds aangevraagde kredieten onvoldoende zijn om de ambitie om klimaatneutraal te worden uit te kunnen voeren. De directie en Gedeputeerde Staten maken vervolgens een keuze uit de verschillende scenario's. Het gekozen scenario wordt vervolgens uitgewerkt in een voorlopig ontwerp. Het ontwerp wordt ter informatie aan Provinciale Staten toegestuurd, naar verwachting in Q3 2024.

Als alle procedures en projectfases volgens planning doorlopen worden dan is de inschatting dat de uitvoerende werkzaamheden voor het Huis voor de Provincie op zijn vroegst in Q1 2026 kunnen starten. De doorlooptijd van de uitvoering is sterk afhankelijk van het gekozen scenario en uitvoeringsmogelijkheden, naar verwachting zal de uitvoering minimaal 1,5 jaar duren.

Huisvesting

In het project Huisvesting wordt gewerkt aan het renoveren van de verdiepingen van het Huis voor de Provincie. De doelstellingen zoals benoemd in hoofdstuk 2 worden meegenomen binnen dit project. Zo worden er circulaire materialen toegepast en wordt er een materialenpaspoort per verbouwde verdieping opgesteld. De invulling van de huisvesting heeft raakvlakken met de perceelontwikkeling en verduurzaming. Alle raakvlakken tussen de projecten worden intern met elkaar afgestemd.

Buitenruimte Huis voor de Provincie

Door een externe partij is onderzoek gedaan naar de buitenruimte van het huis voor de provincie. Met behulp van een adviesbureau worden op dit moment verschillende mogelijkheden verkend voor ontwikkeling rondom het provinciehuis (de tuin) en de relatie met Rijnsweerd. Dit plan wordt verder uitgewerkt tot een voorstel.

Deze ontwikkeling van het perceel heeft invloed op de functies van de begane grond en 1e verdieping. Ook is er samenhang met het verduurzamen van het pand. Alle raakvlakken tussen de projecten worden intern met elkaar afgestemd.

Overige panden

Het overige provinciale vastgoed wordt net als het Huis voor de Provincie verduurzaamd. Veelal gaat het om ingrepen in de verlichting, aansturing van de gebouwsystemen en plaatsen van zonnepanelen. Als resultaat van deze ingrepen hebben de panden een energielabel A of beter gekregen. Dit resultaat is nog niet in lijn met het uitgangspunt dat elk gebouw een energielabel A++++ moet hebben voor 2035.

Om een éénduidige werkwijze te creëren voor al het individuele vastgoed wordt gewerkt aan een programmaplan verduurzaming vastgoed. In het plan worden mensen en middelen beschreven die noodzakelijk zijn om al het provinciale vastgoed voor 2035 energieneutraal te krijgen. Het programmaplan wordt naar verwachting ter informatie aan de provinciale staten gestuurd in Q3 2024.

Catering en warme dranken

In 2024 wordt er een aanbesteding voor de warme dranken uitgezet. Daarnaast wordt nu al gewerkt aan een aanbesteding voor de catering, aangezien dit contract 31 maart 2025 afloopt. Uiterlijk 21 juni 2024 zal de

provincie een keuze maken welke ambitieniveau uit het convenant zij aanhoudt voor haar eigen catering en hoe dit meegenomen kan worden in de aanbesteding voor een nieuwe cateraar. De doelen zoals benoemd in hoofdstuk 2 worden in beide aanbestedingen meegenomen.

Ondertussen worden er ook verbeterstappen gemaakt met de huidige cateraar. In 2024 wordt het gebruik van single-use-plastic verder teruggebracht, ligt er nog meer focus op afvalscheiding, minder voedselverspilling, meer producten uit de regio en meer plantaardige gerechten.

Woon-werkverkeer en dienstreizen medewerkers

In 2023 is de reiskostenregeling woon-werkverkeer aangepast. Deze is nu meer flexibel en sluit aan bij het hybride werken en de ambities van de provincie op het gebied van duurzaam en gezond vervoer. Zo is de vergoeding voor (elektrische) fietsen en de zogenoemde groene auto flink verhoogd. Vanaf 1 januari 2024 hebben de medewerkers een mobiliteitskaart, de NS businesskaart is hier onderdeel van. Hierin wordt ook aangegeven hoeveel CO₂ uitgestoten wordt, bij verschillende keuzes in vervoer.

In 2024 wordt een plan uitgewerkt waarbij de provincie met blijvende innovatie en tussentijdse bijstellingen werkt aan het verminderen van CO₂-uitstoot vanwege woon-werkverkeer en dienstreizen van zowel vaste medewerkers als inhuur. Daarbij wordt ook gekeken hoe het energieverbruik zo laag mogelijk gehouden kan worden. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan diverse vormen van deelmobiliteit, het verder verhogen van de vergoedingen voor duurzaam vervoer en het verlagen van vergoedingen voor niet-duurzaam vervoer en het optimaal faciliteren en stimuleren van groen reizen.

Energieneutraal thuiswerken

Het hybride werken maakt dat medewerkers een aanzienlijk deel van hun tijd vanuit huis werken. Daarmee komt ook het energieverbruik vanwege dat thuiswerken in de scope van de duurzame agenda van de provincie. In 2023 is juridisch onderzocht wat de mogelijkheden zijn om medewerkers te helpen hun werkplek (dus niet hun gehele woning) te verduurzamen. Dit project heeft vertraging opgelopen door de onderhandelingen over een nieuwe CAO voor provinciale medewerkers. Inmiddels is bekend geworden dat het onderwerp energieneutraal thuiswerken geen onderwerp is binnen de onderhandelingen. Dit jaar wordt verder onderzocht of er voldoende draagvlak is om deze maatregel in te voeren.

Small wins

Gezien het grote aantal kleine stappen die in 2023 zijn gezet, zijn de mogelijkheden voor small wins in 2024 een stuk kleiner. In 2024 zal in ieder geval de samenwerking met Hub Oost verder worden opgezet, om de vervoersbewegingen van leveranciers te verminderen, zal de aanbesteding voor computeropslag worden uitgezet, waarin energieverbruik een belangrijke rol speelt, wordt onderzocht of duurzaamheid standaard kan worden meegenomen bij het opzetten van projecten en wordt uitgezocht of we de termijn dat werknemers mogen doen met hun werktelefoon verlengd kan worden van drie naar vier jaar. Uiteraard blijven alle medewerkers op zoek naar kleine verbeteringen, waardoor de uitstoot van CO₂ wordt verminderd.

Hoofdstuk 4 Provincie als voorbeeld

Verduurzamen van de organisatie kan domein BIO niet alleen doen, daar zijn alle medewerkers voor nodig. Het meenemen van de organisatie en het gezamenlijk zoeken naar manieren om te verduurzamen zijn belangrijke factoren om te komen tot de gewenste resultaten.

Doel: Medewerkers begrijpen wat we verstaan onder duurzaam denken en doen. Ze worden op een positieve manier geholpen bij duurzame gedragsverandering zowel bij uitvoering van beleid als bij het maken van individuele keuzes. Medewerkers ervaren het positief om duurzaam te handelen. Ze hebben inzicht in het effect van hun handelen op de duurzaamheidsprestaties van onze organisatie. De provincie communiceert zowel intern als extern over de aanpak en de resultaten om anderen te inspireren.

Hoewel zo'n verandering groot en complex is, leert jarenlang onderzoek dat diepgaande verandering vaak juist niet groots en meeslepend tot stand komt, maar eerder door een opeenhoping van kleine betekenisvolle stapjes, de small wins. Deze aanpak kijkt naar wat er al goed gaat, met welke interventies dat versterkt, versnelt en verdiept kan worden en hoe hardnekkige taboes doorbroken kunnen worden. In dit uitvoeringsplan wordt deze benadering gehanteerd, er wordt dan ook ingezet op **Willen (motivatie), Mogen (omgeving) en Kunnen (vaardigheden)**.

Willen

Werknemers zullen hun gewoontes pas aanpassen, als de wil er is om dingen aan te passen. Daarvoor zal eerst uitgelegd moeten worden waarom deze verandering belangrijk is. Er zullen regelmatig inspirerende sprekers worden uitgenodigd. Deze sprekers zullen uiteraard ook kennis leveren. Ook is het belangrijk dat de managers het onderwerp uitdragen binnen de organisatie, bijvoorbeeld door het onderwerp structureel mee te nemen in hun gesprekken met hun medewerkers of het onderwerp regelmatig in een teamoverleg te bespreken.

Door het goede voorbeeld te laten zien en mensen die al goede stappen zetten in het zonnetje te zetten, wordt de hele organisatie geïnspireerd. De interne organisatie laat zien wat al gedaan wordt en wat er ontwikkeld wordt via berichten en soms kleine evenementen, zoals de Groene keukenweek in het restaurant.

Afgelopen jaar heeft de focus gelegen op de interne communicatie. Hierdoor weten veel werknemers beter waar de provincie nu eigenlijk mee bezig is. In 2024 willen we over een aantal thema's meer naar buiten toe communiceren. Op deze manier geven we écht het goede voorbeeld. We communiceren over wat goed gaat, maar ook juist over welke uitdagingen we onderweg tegen zijn gekomen en hoe we deze hebben overwonnen.

Maand	Intern	Extern
Januari		SDG-markt
Februari		
Maart	Groene keukenweek Data opschonen (voorjaars schoonmaak) Week van de circulaire economie	Start opnamen documentaire-reeks verduurzaming Huis voor de provincie
April	Video voor nieuwe medewerkers	
Mei	Week zonder afval	Delen nieuwe afval-aanpak
Juni	Lancering klimaatplan	Jaarrekening Lancering klimaatplan met video
Juli	Vakantie	
Augustus	Vakantie	
September	Mobiliteitsweek	Bericht over eigen Woon-werkverkeer

	Monumentendag Verspillingsvrije Week	Video Paushuize Bericht over catering – aanbestedingen
Oktober	Lancering CO ₂ voetafdruk	Bericht CO ₂ -voetafdruk
November	Nationale klimaatweek	Nationale klimaatweek Begroting
December		

Mogen

Verduurzaming betekent ook het stoppen met het niet-duurzame en dat betekent verandering. En verandering vraagt lef. Deze veranderingen zullen positieve, maar ook negatieve reacties oproepen. Het is aan de provincie als geheel, op alle niveaus, om hier ook echt voor te gaan staan.

Naast lef vraagt verduurzaming ook vaak om een iets ruimer budget. In het Inkoop- en aanbestedingsbeleid provincie Utrecht 2022 is al bepaald dat als er alleen een financieel argument is om duurzaamheid niet mee te nemen, dit bestuurlijk wordt getoetst.

Kunnen

Hoewel de meeste werknemers binnen de provincie wel weten dat er iets met klimaatmitigatie moet, ontbreekt het soms nog aan kennis hoe dit dan het beste opgepakt kan worden. Het belang van de opgave, het geven van het goede voorbeeld door de organisatie en het besef dat iedere medewerker hierin een aandeel heeft en aan kan bijdragen, moet begrepen worden. We gaan geen extra trainingen of workshops optuigen. We steken wel in op vindbaarheid van deskundigen, bijvoorbeeld om mee te kijken met het opzetten van aanbestedingen en projecten. Hiervoor is onder andere een intranetpagina duurzaamheid opgezet en worden er duurzame donderdagen met bijvoorbeeld inloopsprekuren georganiseerd. Ook worden de processen van bijvoorbeeld aanbestedingen en projecten hierop ingericht.

Hoofdstuk 5 Risico's

Risicomanagement is integraal onderdeel van het proces om te verduurzamen. Risico's zijn niet op voorhand uit te sluiten, maar door er rekening mee te houden bij het uitvoeren van projecten en uitzetten van communicatie, kunnen ze wel tot een minimum worden beperkt.

Risico	Beheersmaatregel
Grip willen houden op alle veranderingen	<i>Communicatie</i> Verduurzaming vraagt verandering en verandering is spannend. Dit vraagt extra inspanningen van de organisatie. De veranderingen zullen op transparante wijze doorgevoerd worden, draagkracht creëren is namelijk cruciaal. We zetten in op vindbaarheid, zichtbaarheid en verbondenheid.
Er kan verschil van mening zijn over wat de juiste duurzame oplossing is	<i>Open gesprek aangaan</i> De kennis en ervaring met duurzaamheid is nog in ontwikkeling. Dat betekent goed onderling overleg. Zo nodig zal in een definitieve oplossing of maatregel de andere invalshoek worden weergegeven.
De juiste kennis is niet in huis	<i>Kennissessies en kennis in huis halen</i> Voor verschillende teams worden inspiratie- en kennissessies georganiseerd. Indien aanvullende inhoudelijke kennis nodig is zal gekeken worden of er binnen de bestaande budgetten middelen zijn.
Tekort aan tijd	<i>Middelen beschikbaar stellen</i> In dit uitvoeringsplan is ook een duidelijke planning opgenomen. Hierbij is goed gekeken naar de werkdruk binnen de teams en de trajecten die toch al lopen. Hier is zo veel mogelijk bij aangesloten. Als er extra inzet nodig is zullen daarvoor de geëigende P&C momenten worden benut.
Tegenstrijdige belangen	<i>Binnen ieder project een integrale afweging maken</i> Binnen veel projecten zullen meerdere belangen spelen. Bij deze projecten zal een integrale afweging worden gemaakt, die indien relevant zichtbaar wordt gemaakt in besluitvormende stukken. Het proces van aanbestedingen wordt op dit moment volgens het MVOI-beleid ingericht. Hierin wordt per aanbesteding bepaald welke thema's wel en niet worden meegenomen. Dit wordt ook gemonitord, zodat gewaarborgd wordt dat alle thema's voldoende aandacht krijgen.
Inkoop en aanbesteding zijn op prestaties gericht	<i>MVOI-actieplan</i> Hiervoor is het MVOI-beleid aangenomen en wordt er een actieplan uitgevoerd.
De genoemde projecten worden uitgevoerd, maar het beoogde klimaateffect wordt niet behaald	<i>Innovatie en monitoring</i> De klimaattransitie gaat alleen lukken als er voldoende innovaties komen. Innovaties zijn in zichzelf onzeker. Het is dan ook cruciaal ruimte te bieden voor het toepassen van innovaties. Daarnaast speelt ook monitoring een belangrijke rol, op die manier kan per jaar gekeken worden of we op de goede weg zijn de doelen en ambities van de provincie te halen.
Geen betrouwbare partner	<i>Goede voorbeeld geven in alles wat we doen</i> De provincie vraagt veel van haar inwoners en bedrijven op het gebied van CO ₂ -reductie en verduurzaming. Het is daarom cruciaal zelf het goede voorbeeld te geven. Als dat niet gebeurt, wordt de provincie niet gezien als betrouwbare partner. Dit betekent dat de provincie ook communiceert met de uitdagingen waar mee wordt geworsteld. Inwoners en bedrijven kunnen hiervan leren.
Verandering in methodiek om te meten	<i>Doelstellingen aanpassen.</i> Bij de huidige doelstellingen is vaak een vermindering ten opzichte van een jaartal, bijvoorbeeld 2019. Het komt voor dat de rekenmethode verandert, waardoor deze vergelijking niet meer kan. Dit risico willen we meenemen in het aanpassen van de doelen, door naar restemissies te gaan in plaats van percentages.
Onvoldoende financiële middelen	<i>Inzichtelijk maken van benodigde financiën</i> Zoals toegelicht in hoofdstuk 6 moeten de benodigde financiën voor het verduurzamen van het pand en het woon-werkverkeer nog inzichtelijk worden gemaakt. Dit zal eind 2024 bekend zijn.

Hoofdstuk 6 Financiën

Randvoorwaarden voor het behalen van de gestelde doelen zijn voldoende budget en voldoende capaciteit. De financiering voor de prioritaire projecten en acties in het uitvoeringsplan worden gedekt uit de vigerende budgetten, met uitzondering van het project voor de verduurzaming van de panden en het woonwerk-verkeer. Voor deze twee projecten zal een separaat voorstel worden gemaakt en budget worden aangevraagd.

Om een versnelling aan te brengen is vanuit het programma Klimaat Centraal in 2023 en 2024 op inhuurbasis een adviseur klimaat BIO beschikbaar gesteld. Met de vaststelling van de CO₂ routekaart in 2021 is niet voorzien in structurele middelen voor de verduurzaming van de eigen organisatie. In combinatie met de toenemende doelen en ambities vanuit de verschillende thema's (de doelen voor de eigen organisatie zijn daardoor omvangrijk en complex geworden) is er een structurele behoefte aan coördinatie in de vorm van een adviseur duurzaamheid BIO. De directie heeft besloten om voor de jaren 2025 en 2026 de kosten voor 0,8 FTE in schaal 11 tijdelijk te financieren vanuit de programma's/teams Circulaire samenleving, Energietransitie en Klimaat Centraal. Vanaf 2027 is het streven om via de Kadernota op structurele basis de kosten te dekken via het domein BIO. Op de functie zal vanaf 2025 wel meteen een vaste medewerker aangenomen worden.

Bijlage 1 CO₂-uitstoot en bijbehorende maatregel

Per scope is inzichtelijk gemaakt welke activiteiten daaronder vallen, hoeveel CO₂-uitstoot dit veroorzaakt en welke maatregel wanneer genomen wordt door welke team. Het is lastig om te bepalen wat het potentieel effect is van een bepaalde maatregel, maar hier is een voorzet voor gedaan. Vaak is dit afhankelijk van financiële middelen (voor bijvoorbeeld de panden en woon-werkverkeer) en de inhoudelijk te maken keuzes binnen de projecten.

Scope 1 Directe emissies

Uitstoter	Uitstoot 2019	Uitstoot 2023	Maatregel	Uitvoering	Verantwoordelijke team	Potentieel effect
Koelmiddelen	17	2	Technisch uitvoeringsplan Huis voor de Provincie. Waarschijnlijk naar gesloten systeem waardoor beduidend minder koelmiddel nodig is.	2026-2027	FAC	<i>Eind 2024 bekend</i>
Brandstof eigen vervoersmiddelen	141	0	Alle auto's die vanuit domein BIO zijn geregeld zijn elektrisch	2025	FAC	😊
Inkoop aardgas	71	0	Alle panden zijn zo goed als van het gas af. Er is op dit moment nog een heater aanwezig bij een huurder (Paushuize). Huis ter Heide is medio 2023 van het gas af gegaan. Het gas wat nog wordt gebruikt, wordt groen ingekocht.	2024	FAC	😊

Scope 2 Indirecte emissies

Uitstoter	Uitstoot 2019	Uitstoot 2023	Maatregel	Uitvoering	Verantwoordelijke team	Potentieel effect
Ingekochte elektriciteit	3.053	0	Certificaten dat Nederlandse wind en zon wordt ingekocht, waardoor de CO ₂ uitstoot naar nul gaat.	-	FAC	😊
Ingekochte stadswarmte	391	148	Technisch uitvoeringsplan Huis voor de Provincie. Het warmtenet zal waarschijnlijk gebruikt moeten worden om piekbelasting op te vangen. Zal dus niet naar nul gaan.	2026	FAC	<i>Eind 2024 bekend</i>

Scope 3 Upstream

Uitstoter	Uitstoot 2019	Uitstoot 2023	Maatregel	Uitvoering	Verantwoordelijke team	Potentieel effect
Dienstreizen auto	1	105	Plan van aanpak verduurzamen woon-werkverkeer	2024	HR	<i>Eind 2024 bekend</i>
Dienstreizen ov	8	24	Plan van aanpak verduurzamen woon-werkverkeer	-	HR	<i>Eind 2024 bekend</i>

Dienstreizen vliegtuig	19	0	Plan van aanpak verduurzamen woon-werkverkeer	2024	HR	<i>Eind 2024 bekend</i>
Woon-werkverkeer	772	367	Plan van aanpak verduurzamen woon-werkverkeer	2024	HR	<i>Eind 2024 bekend</i>
Ingekochte diensten (inhuur/advies)	537	226	Plan van aanpak verduurzamen woon-werkverkeer	2024	HR	<i>Eind 2024 bekend</i>
Ingekochte goederen (kantoorartikelen en schoonmaakmiddelen)	100	3	In 2025 wordt de schoonmaak opnieuw aanbesteed en kunnen de doelen worden meegenomen. Er wordt ingestoken op circulaire kantoorartikelen.	2025	Inkoop	-
Ingekochte grondstoffen (water)	301	4	Technisch uitvoeringsplan Huis voor de Provincie. We zullen het kunnen verminderen, maar dit zal nooit naar nul gaan.	2026	FAC	<i>Eind 2024 bekend</i>
Afvalstromen	121	66	Onderzoeken waarom restafval zo hoog is en de oorzaak aanpakken.	2024		<i>Eind 2024 bekend</i>
Energie gehuurde faciliteiten	<i>Niet gemeten</i>	2	De provincie kan hier minimaal invloed op uitoefenen. Alleen de ruimte voor het archief wordt gehuurd. Als er minder archief is, hoeft er ook minder ruimte gehuurd te worden. Hier kunnen in de inkoopvoorwaarden afspraken over worden gemaakt.	-	IEA	-
Kapitaalgoederen (ict, en meubilair)	51	151	In de aanbestedingen wordt opgenomen dat de artikelen zoveel mogelijk circulair moeten zijn, maar in een kantooromgeving zullen altijd kantoorartikelen en meubilair nodig zijn. Ook wordt onderzocht of de telefoons na 4 jaar kunnen worden vervangen in plaats van na drie jaar.	-	FAC en IEA	-

Scope 3 downstream

Uitstoter	Uitstoot 2019	Uitstoot 2023	Maatregel	Uitvoering	Verantwoordelijke teams	Potentieel effect
Post	2	0,3	Uiteindelijk zal ook de post bezorging elektrisch gebeuren, waardoor deze CO ₂ uitstoot afneemt. Provincie heeft hier geen invloed op.	-	IEA	-
Papier	11	0,5	In 2023 is er voor duurzamer papier gekozen, maar in een kantooromgeving zal papier altijd nodig blijven.	-	IEA	-
Verhuurde faciliteiten	<i>Niet gemeten</i>	339	Technisch uitvoeringsplan voor het Huis voor de Provincie.	2026	FAC	<i>Eind 2024 bekend</i>